

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

Financieel crisisplan

Versie 15 december 2017

1. Inleiding

In dit financieel crisisplan legt het bestuur van de Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (hierna: StiPP) vast hoe het bestuur handelt als het fonds in een crisissituatie terecht komt. In dit inleidende hoofdstuk wordt de procedure beschreven die het bestuur heeft gevolgd om tot dit crisisplan te komen.

Totstandkoming crisisplan

StiPP heeft een financieel crisisplan opgesteld conform het bepaalde in artikel 145 PW en artikel 29b Besluit FTK. Dit financieel crisisplan vormt een bijlage bij de ABTN van het fonds. Het financieel crisisplan geeft een beschrijving van maatregelen die StiPP op korte termijn kan inzetten, als de dekkingsgraad zich bevindt op of zich snel beweegt richting kritieke waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. De doelstelling van StiPP betreft de bescherming van deelnemers tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden. Wanneer StiPP niet meer volledig aan deze doelstelling kan voldoen, bevindt het fonds zich in een financiële crisis.

In dit financieel crisisplan wordt ingegaan op de volgende punten:

- Wat wordt door het bestuur verstaan onder een crisissituatie?
- Een berekening van de kritieke dekkingsgraad (of dekkingsgraden)
- Een beschrijving van de beschikbare maatregelen, mate van inzetbaarheid en financiële effecten van deze maatregelen
- Een beschrijving van de evenwichtige belangenbehartiging, waarbij wordt opgenomen
 - * hoe een eventuele korting zal worden verdeeld
 - * of deze eventuele korting zal worden gespreid in de tijd, en zo ja,
 - * hoe deze eventuele korting zal worden gespreid.
- Communicatie tijdens een crisissituatie en over het financieel crisisplan
- Besluitvormingsproces tijdens een crisissituatie.

Het bestuur van StiPP heeft de volgende stappen gevolgd om te komen tot dit financieel crisisplan:

1. Inventarisatie

De ABTN, de pensioenreglementen, de statuten en de uitvoeringsovereenkomst zijn geïnventariseerd. De relevante punten zijn opgenomen in dit financieel crisisplan.

2. Discussie

Op basis van de inventarisatie onder stap 1 is binnen het bestuur een discussie gevoerd over:

- situaties die het bestuur als crisissituatie bestempelt
- beschikbare maatregelen, de effectiviteit van deze maatregelen en de mate van inzetbaarheid
- evenwichtige belangenbehartiging
- communicatie tijdens een crisissituatie
- besluitvorming tijdens een crisissituatie.

3. Opstellen financieel crisisplan

Op basis van de uit de discussie voortgekomen uitgangspunten is een concept financieel crisisplan opgesteld. Dit concept financieel crisisplan is uitgebreid besproken binnen het bestuur. Vervolgens is dit definitieve financieel crisisplan opgesteld.

De pensioenregeling van StiPP is, zowel voor de Basisregeling als voor de Plusregeling, tot het moment van pensionering een beschikbare premierregeling. Dit betekent dat tot het moment van pensionering de risico's voor het pensioenfonds beperkt zijn. Het grootste risico, waaronder het beleggingsrisico, ligt tot pensionering immers bij de actieve en gewezen deelnemers. Vanaf het moment van pensionering voert het pensioenfonds een beleid, waarin de verwachte uitgaande kasstroom gematcht wordt met beleggingen in hoogwaardige staatsobligaties. Derhalve dient te worden opgemerkt dat de kans op een financiële crisissituatie zeer beperkt is.

De technische voorziening voor risico deelnemers bestaat uit de opgebouwde kapitalen van de deelnemers. De technische voorziening voor risico fonds is de optelsom van de technische voorziening ingegane pensioenen, de technische voorziening latent ingegaan partnerpensioen, de technische voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de technische voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten. De voorziening latent ingegaan partnerpensioen heeft betrekking op pensioenen van nabestaanden die zich nog niet hebben gemeld. De voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten betreft de voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid voor toekomstige arbeidsongeschikten (zieke deelnemers). Dit onderdeel van de technische voorziening voor risico fonds is per 31 december van enig boekjaar gelijk aan de in de kostendekkende premie van de Plusregeling begrepen opslag voor premievrijstellingsrisico in het boekjaar en het jaar voorafgaand aan het boekjaar.

De maatregelen in dit financieel crisisplan beschrijven mogelijke sturingsmiddelen die tijdens een financiële crisis ingezet kunnen worden. In het geval van een financiële crisis zal het bestuur een afweging maken over het inzetten van deze maatregelen. Het is immers vooraf onmogelijk om alle facetten van een financiële crisissituatie volledig in te schatten.

Naast de financiële situaties die in dit plan zijn benoemd, onderkent het bestuur nog andere situaties die op enig moment aandacht van het bestuur kunnen vragen omdat deze gevolgen kunnen hebben voor de financiële situatie van het fonds. Het betreft bijvoorbeeld een toestroom van (gewezen) deelnemers die, op basis van het reglement van StiPP, een verzoek tot een pensioenuitkering doen waarvoor geen premie is betaald ('geen premie, wel aanspraak'). Een andere situatie betreft een mogelijke beëindiging van de pensioenregeling door CAO-partijen. Deze risico's zijn vooralsnog niet nader uitgewerkt in dit financieel crisisplan.

Dit financieel crisisplan is op 12 juni 2015 door het bestuur van StiPP vastgesteld en wordt jaarlijks getoetst op actualiteit. Indien nodig, wordt het financieel crisisplan aangepast.

2. Financiële situaties

Het bestuur maakt voor de vaststelling of er sprake is van een crisissituatie onderscheid tussen de volgende financiële situaties, welke ook zijn beschreven in de ABTN.

Financiële situaties	Beleidskader	Crisis
a. Beleidsdekkingsgraad > 100% + VEV		
b. Kritieke DG ¹ < beleidsdekkingsgraad < 100% + VEV	Opstellen herstelplan	
c. Beleidsdekkingsgraad < kritieke DG	Opstellen herstelplan Mogelijk korten pensioenen	
d. Beleidsdekkingsgraad gedurende 5 jaar opeenvolgend lager dan MVEV en feitelijke dekkingsgraad onder MVEV	Binnen 6 maanden maatregelen, hoogstwaarschijnlijk korten.	

- Geen crisissituatie
- Situatie vraagt (urgente) aandacht: het bestuur beziet of sturingsmiddelen ingezet kunnen of moeten worden
- Crisissituatie: crisisplan treedt in werking

Met ingang van boekjaar 2016 dienen alle fondsen de (beleids)dekkingsgraad te berekenen op basis van het totale vermogen en de technische voorzieningen van het totale fonds. Hierbij is de beleidsdekkingsgraad gelijk aan het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.

Indien de beleidsdekkingsgraad van StiPP per einde van enig kwartaal lager is dan de vereiste dekkingsgraad (100% + VEV), dient het fonds een herstelplan in te dienen.

Het strategisch vereist eigen vermogen voor risico fonds bedraagt per 30 september 2017 4,4% van de technische voorziening voor risico fonds. Het vereist eigen vermogen voor het totale fonds bedraagt per 30 september 2017 2,7%.

3. Kritieke dekkingsgraad

De kritieke dekkingsgraad betreft de actuele dekkingsgraad waarbij de beleidsdekkingsgraad van het fonds binnen de herstelperiode (10 jaar) exact kan herstellen tot de vereiste

¹ Kritieke DG = Kritieke dekkingsgraad = actuele dekkingsgraad waarbij de beleidsdekkingsgraad naar verwachting exact kan herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (op basis van het strategisch vereist eigen vermogen) binnen de hersteltermijn van 10 jaar, zonder inzet van noodmaatregelen.

dekkingsgraad, zonder dat daarbij korting van pensioenaanspraken nodig is en waarbij tevens gedurende de herstelperiode geen toeslagen worden verleend.

De kritieke dekkingsgraad kan betrekking hebben op de technische voorziening voor risico fonds of op de totale technische voorziening inclusief het deel voor risico deelnemers. In dit crisisplan worden beide kritieke dekkingsgraden weergegeven naar de situatie per 30 september 2017.

Kritieke dekkingsgraad risico fonds

Omdat op dit moment de beleggingen voor risico pensioenfonds (in de uitkeringenpool) gematcht zijn met de uitkeringen door middel van hoogwaardige staatsobligaties, en het vermogen in de reservepool ook grotendeels in hoogwaardige staatsobligaties en cash is belegd, zal het verwachte overrendement zeer beperkt zijn. In de onderstaande tabel hebben wij deze op 0 gesteld.

In de onderstaande tabel wordt ter indicatie de kritieke dekkingsgraad voor risico fonds voor verschillende rente scenario's weergegeven.

Rente	Overrendement	Gemiddelde premiebijdrage	Gemiddelde bijdrage uitkeringen	Overig	Kritieke dekkingsgraad
0,5%	0,0%	6,4%	-1,5%	4,6%	6,9%
1%	0,0%	6,6%	-1,6%	4,9%	3,2%
2%	0,0%	7,0%	-1,7%	5,1%	0,0%
3%	0,0%	7,4%	-1,7%	5,0%	0,0%

Leeswijzer:

De kritieke dekkingsgraad is zodanig vastgesteld dat, zonder de inzet van extra sturingsmiddelen, na 10 jaar het aanwezige eigen vermogen naar verwachting ten minste gelijk is aan het vereist eigen vermogen voor risico fonds (4,4%).

De kritieke dekkingsgraad is afhankelijk van de (markt)rente. Hoe lager de marktrente des te hoger de voorziening voor risico fonds. Bij een hogere voorziening hebben de diverse buffers dan ook minder effect. De buffer in de premiebijdrage (opslag algemene risico's ad 3,9% van de netto premie) heeft een jaarlijks stijgend effect op de dekkingsgraad (jaarlijks gemiddeld over de 10-jaars periode) bij een marktrente van 1 procent, met 6,6%. Bij een rente van 3% neemt de dekkingsgraad jaarlijks gemiddeld met 7,4% toe als gevolg van de buffer in de premie.

Als de dekkingsgraad lager is dan 100%, dan heeft het doen van uitkeringen een negatief effect op de dekkingsgraad. Onder de post overig is het effect van de inkoop van nieuwe pensioenen weergegeven. Ondanks het feit dat de buffers daarin beperkt zijn is het effect in de eerste jaren hoog voor het herstel van de dekkingsgraad. Dit wordt veroorzaakt doordat de kritieke dekkingsgraad erg laag is. Bij inkoop van rechten wordt dan met een dekkingsgraad van 100% (+ VEV) ingekocht, waardoor de dekkingsgraad na inkoop toeneemt.

Met het toenemen van de voorziening zullen de effecten van de buffer in de premie en de buffer bij inkoop afnemen.

Kritieke dekkingsgraad totaal fonds

De eerder genoemde kritieke dekkingsgraden hebben betrekking op de dekkingsgraden voor risico fonds. De maandelijks vastgestelde beleidsdekkingsgraad van StiPP heeft echter betrekking op het gehele pensioenfonds. Voor de toetsing of de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de kritieke dekkingsgraad, is de kritieke dekkingsgraad onderstaand voor het gehele fonds vastgesteld.

Rente	Kritieke dekkingsgraad totaal fonds
0,5%	96,8%
1%	96,9%
2%	97,4%
3%	97,9%

De kritieke dekkingsgraad voor het totale fonds bedraagt bij een rente van 1% ongeveer 96,9%. Bij deze gegevens is het mogelijk om in 10 jaar tijd te herstellen naar een beleidsdekkingsgraad die gelijk aan de vereiste dekkingsgraad (102,7%).

Indien de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds zakt tot onder de 100%, dan zal het bestuur de actuaris de opdracht geven de kritieke dekkingsgraad vast te stellen op basis van de dan geldende economische omstandigheden.

4. Beschikbare maatregelen, inzetbaarheid en effectiviteit

Het juridisch uitgangspunt is dat de CAO-partijen de inhoud van de pensioenregeling en, in overleg met het fonds, de hoogte van de premie bepalen. Het pensioenfonds heeft de volgende maatregelen ter beschikking om te voorkomen dat zij in een crisissituatie terechtkomt, of om uit een crisissituatie te herstellen:

- A. Het aanpassen van het beleggingsbeleid.
- B. CAO-partijen verzoeken tot verhoging van de doorsneepremie (of verlagen van de staffelpremie), zodat de buffers in de premie toenemen.
- C. Korting van pensioenrechten van pensioengerechtigden en/of kapitalen van de (gewezen) deelnemers.
- D. Overdracht aan een andere pensioenuitvoerder in de zin van de Pensioenwet van alle bestaande rechten en verplichtingen voor zover het de pensioengerechtigden betreft.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft zelfstandig de bevoegdheid om het beleggingsbeleid aan te passen en te besluiten tot korting van pensioenrechten en/of kapitalen. Echter, vanwege het feit dat het pensioenfonds in principe geen toeslagen verleent, wordt het toeslagbeleid niet als sturingsmiddel gezien.

Zoals hiervoor vermeld is de hoogte van de premie geen direct sturingsmiddel voor het bestuur van het pensioenfonds. Dit laat onverlet dat het bestuur van het pensioenfonds de mogelijkheid heeft op enig moment – alvorens over te gaan tot het uiterste redmiddel van korting van pensioenaanspraken en/of kapitalen – de CAO-partijen te verzoeken tot een verhoging van de doorsneepremie.

a. Aanpassen beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is beschreven in hoofdstuk 6 van de ABTN. Voor dit financieel crisisplan beperken wij ons tot het beleggingsbeleid in de uitkeringenpool en de reservepool. Belangrijkste uitgangspunt bij het vaststellen van het beleggingsbeleid in de uitkeringenpool en de reservepool voor het bestuur is het veilig stellen van de nominale pensioenaanspraken.

Een besluit tot aanpassing van het (strategisch) beleggingsbeleid kan door het bestuur worden genomen en dient vergezeld te gaan van een deugdelijke onderbouwing door middel van bijvoorbeeld een herijking van het beleggingsbeleid of een ALM-studie.

Aanpassen beleggingsbeleid	
Juridisch kader	Hoofdstuk 6 ABTN
Mate van inzetbaarheid	Bestuur neemt besluit over vaststelling strategisch beleid
Effectiviteit maatregel:	<ul style="list-style-type: none">- Risicoreductie leidt tot een lagere VEV en een kleinere kans op lagere beleidsdekkingsgraad- Minder risico leidt tot lager verwacht rendement

	- Door matching in de uitkeringenpool is de ruimte tot verlaging van het risico nihil.
Groepen die geraakt worden door maatregel	<u>Pensioengerechtigden</u> - Kans op korting wijzigt
Oordeel bestuur	De maatregel levert geen extra herstel op

b. De CAO-partijen verzoeken tot een verhoging van de doorsneepremie

Het premiebeleid van het pensioenfonds is beschreven in artikel 2 van het uitvoeringsreglement en hoofdstuk 5 van de ABTN. De premie is niet lager dan de kostendekkende premie en een eventuele positieve premiemarge kan worden aangewend voor herstel (uitvoeringsreglement). Het bestuur heeft de mogelijkheid om de CAO-partijen te verzoeken tot een verhoging van de doorsneepremie. Het bestuur zal dit verzoek indienen alvorens te besluiten tot het inzetten van het uiterste redmiddel, te weten het korten van pensioenrechten en de opgebouwde kapitalen. Bij een eventuele beëindiging van de pensioenregeling komt deze mogelijke maatregel te vervallen.

In de onderstaande tabel worden de belangrijkste kenmerken van deze maatregel weergegeven:

Aanvullende premiebetaling/bijstorting	
Juridisch kader	Artikel 2 uitvoeringsreglement Hoofdstuk 5 ABTN
Mate van inzetbaarheid	Bestuur kan verzoek indienen bij CAO-partijen
Effectiviteit maatregel ² :	(uitgaande van een verwacht netto premievolume in toekomstige jaren € 120 mln in de Plusregeling, er wordt geen rekening gehouden met de premie in de Basisregeling)
<ul style="list-style-type: none"> • TV voor risico fonds = 71 mln. • TV voor risico fonds = 100 mln. • TV voor risico fonds = 150 mln. • TV voor risico fonds = 200 mln. 	<ul style="list-style-type: none"> 1% dekkingsgraad = ± 0,07%-punt premieverhoging 1% dekkingsgraad = ± 0,10%-punt premieverhoging 1% dekkingsgraad = ± 0,15%-punt premieverhoging 1% dekkingsgraad = ± 0,20%-punt premieverhoging (in procentpunten van de pensioengrondslagsom)
Groepen die geraakt worden door maatregel	Werkgever en actieve deelnemers
Oordeel bestuur	Het effect van het verhogen van de premie is op dit moment relatief groot. Door de snel stijgende voorziening zal het effect van dit sturingsmiddel echter (snel) afnemen.

² De technische voorziening voor risico fonds bedraagt per 30 september 2017 circa € 71 miljoen (deze voorziening bestaat uit de contante waarde van de ingegane uitkeringen en de voorziening voor (toekomstige) arbeidsongeschikten). Ter indicatie is voor 2020 een aantal varianten met betrekking tot de hoogte van de technische voorziening doorgerekend.

c. Korten van pensioenaanspraken- en rechten

Het bestuur ziet het korten van pensioenrechten en/of het verlagen van de opgebouwde kapitalen als uiterste noodmaatregel om binnen de van toepassing zijnde hersteltermijnen te herstellen, indien de andere maatregelen (optimaal) zijn ingezet of door bepaalde omstandigheden niet (optimaal) kunnen worden ingezet.

Korten van pensioenaanspraken- en rechten	
Juridisch kader	Artikel 8 uitvoeringsovereenkomst Artikel 34 Plusreglement Artikel 31 Basisreglement
Mate van inzetbaarheid	Bestuur kan besluiten tot het korten van rechten van pensioengerechtigden en/of het verlagen van de kapitalen van de actieven en premievrijen
Effectiviteit maatregel:	Bij dekkingsgraad van 100% geldt: - 1% korten van de pensioenrechten = 1% verhoging van de dekkingsgraad voor het gehele pensioenfonds
Groepen die geraakt worden door maatregel	<u>Pensioengerechtigden:</u> - Directe koopkrachtvermindering <u>Actieve en gewezen deelnemers</u> - Verlaging pensioenkapitalen
Oordeel bestuur	Het bestuur ziet deze maatregel als uiterste redmiddel. De herstelkracht is groot.

Uitgangspunt van het bestuur is om, indien een situatie van korting zich voordoet, alle pensioengerechtigden en de actieven en premievrijen uit de Basis- en Plusregeling in principe op dezelfde wijze te korten. Echter, zodra zich een situatie van een tekort voordoet wordt door het bestuur eerst onderzocht wat de oorzaken van het tekort zijn. Een korting van ingegane pensioenen en / of van opgebouwde kapitalen wordt in beginsel alleen toegepast ten aanzien van de groep voor wie de oorzaken van het tekort nog geen directe consequenties in de hoogte van de (te verkrijgen) pensioenuitkering hebben gehad. Als voorbeeld kan hierbij gedacht worden aan een stijging van de levensverwachting, die voor de deelnemers met opgebouwde kapitalen automatisch zal leiden tot een lagere uitkering. Een tekort in de uitkeringenpool als gevolg van een dergelijke stijging van de levensverwachting komt in beginsel volledig ten laste van de ingegane pensioenen. Alleen als een dergelijke korting onbillijke gevolgen heeft voor de betrokkenen en/of de financiële positie van het fonds niet toereikend kan worden hersteld, zal het bestuur overwegen of een korting ook voor de andere groepen wordt toegepast.

De korting wordt (in principe) in één keer en volledig doorgevoerd. Eenmaal toegepaste kortingen zullen in de toekomst, als de middelen van het pensioenfonds op enig moment weer (ruimschoots) voldoende zijn, in principe niet ongedaan gemaakt worden. Het bestuur kan hier, als zij hier redenen voor ziet, van afwijken.

d. Overdracht van alle rechten en verplichtingen voor zover het de pensioengerechtigden betreft

Onder omstandigheden kan het overdragen van alle bestaande rechten en verplichtingen voor zover het de pensioengerechtigden betreft een maatregel zijn die door het bestuur kan worden

toegepast, alvorens het besluit tot het overdragen van pensioenaanspraken- en rechten wordt genomen. Het bepaalde in artikel 21 van de statuten wordt hierbij in acht genomen.

5. Prioritering

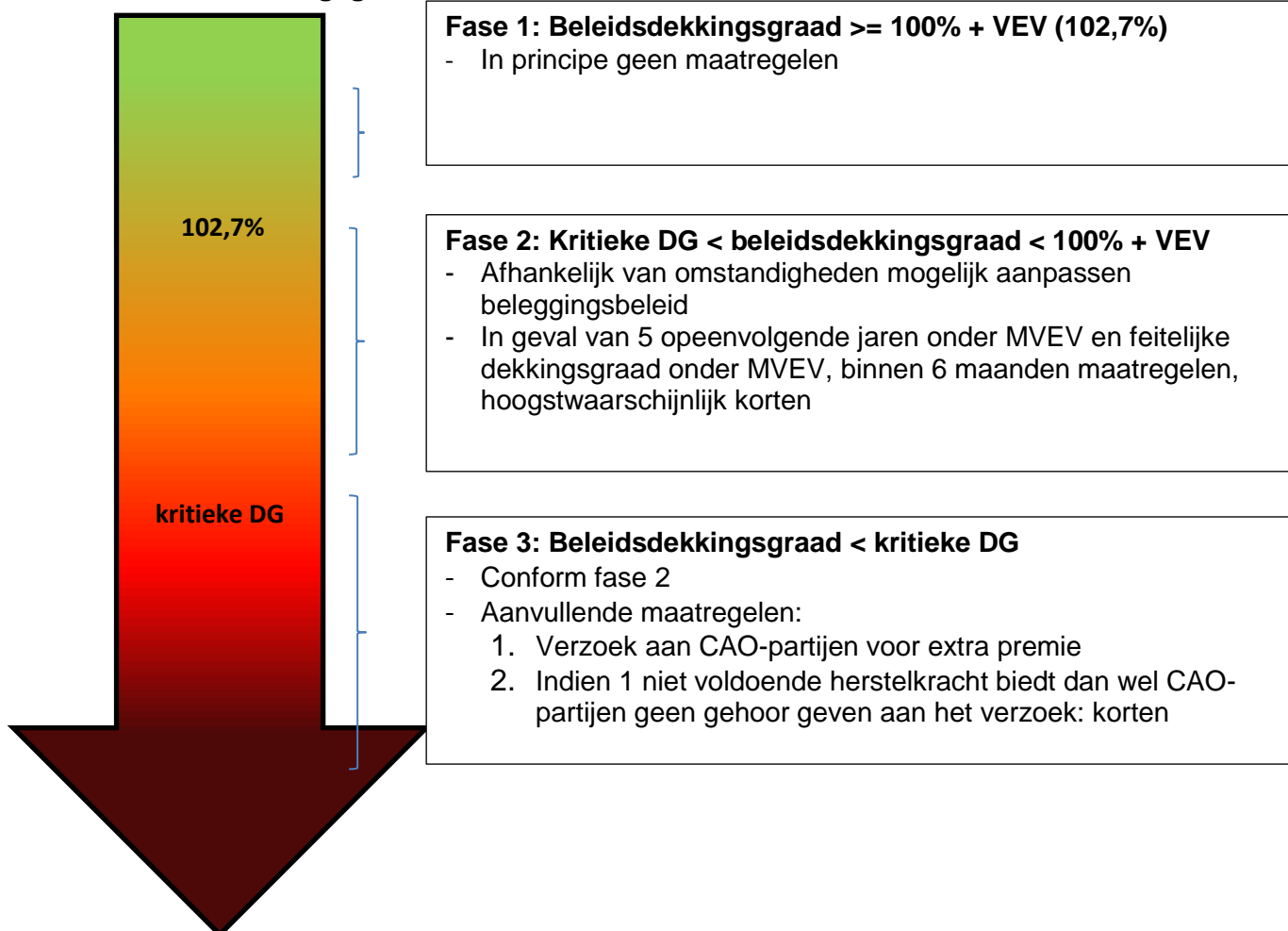
Het bestuur zal de eventueel te nemen maatregelen in principe in de onderstaande volgorde inzetten:

1. Het aanpassen van het beleggingsbeleid.
2. CAO-partijen verzoeken tot verhoging van de doorsneepremie.
3. Korting van pensioenrechten en/of de kapitalen dan wel overdracht van alle bestaande rechten en verplichtingen voor zover het de pensioengerechtigden betreft.

Indien de onder 1 tot en met 2 genoemde sturingsmaatregelen niet in voldoende mate bijdragen aan herstel van de financiële positie van het fonds kan het bestuur, als uiterste redmiddel, besluiten om de pensioenrechten van de pensioengerechtigden en de kapitalen van de actieven en premievrijen te verlagen (korten).

Schematisch kan het volgende overzicht worden gegeven. Het bestuur zal achtereenvolgens de volgende maatregelen inzetten:

Beleidsdekkingsgraad

Het bestuur kan bij CAO-partijen alleen een verzoek indienen voor een aanvullende premiebetaling. CAO-partijen besluiten of al dan niet gehoor wordt gegeven aan dit verzoek. Indien aan dit verzoek geen of, voor het herstel van de financiële positie, onvoldoende gehoor wordt gegeven, zal het bestuur besluiten tot het korten van pensioenrechten. Het bestuur ziet een dergelijke korting als uiterste redmiddel.

Het bestuur acht het aanpassen van het beleggingsbeleid opportuun indien bijvoorbeeld de economische omstandigheden dan wel de verplichtingenstructuur van het pensioenfonds naar de mening van het bestuur zodanig zijn gewijzigd dat aanpassing van het beleggingsbeleid noodzakelijk is. Belangrijkste uitgangspunt voor het bestuur is het veilig stellen van de nominale pensioenaanspraken.

6. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur streeft naar een evenwichtige belangenbehartiging van de verschillende belanghebbenden:

1. De actieve deelnemers
2. De gewezen deelnemers
3. De pensioengerechtigden
4. De werkgevers

Het bestuur is van mening dat:

- Alle belanghebbenden bij moeten dragen aan herstel in een crisissituatie.
- Indien er sprake is van het korten van pensioenrechten, is het uitgangspunt dat alle pensioengerechtigden, actieve en gewezen deelnemers in principe op dezelfde wijze worden gekort.
- Zodra zich een situatie van een tekort voordoet wordt door het bestuur onderzocht wat de oorzaken van het tekort zijn. Een korting van ingegane pensioenen en / of van opgebouwde kapitalen wordt in beginsel alleen toegepast ten aanzien van de groep voor wie de oorzaken van het tekort nog geen directe consequenties in de hoogte van de (te verkrijgen) pensioenuitkering hebben gehad. Als voorbeeld kan hierbij gedacht worden aan een stijging van de levensverwachting, die voor de deelnemers met opgebouwde kapitalen automatisch zal leiden tot een lagere uitkering. Een tekort in de uitkeringenpool als gevolg van een dergelijke stijging van de levensverwachting komt in beginsel volledig ten laste van de ingegane pensioenen. Alleen als een dergelijke korting onbillijke gevolgen heeft voor de betrokkenen of de financiële positie van het fonds niet toereikend kan worden hersteld, zal het bestuur overwegen of een korting ook voor de andere groepen wordt toegepast.

Om de belangen op evenwichtige wijze te kunnen behartigen wordt in een crisissituatie voor elke groep (actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers) op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt:

- Oorzaak tekort
- Op welke wijze de groep bijdraagt aan herstel
- In welke mate de groep bijdraagt aan herstel
- Welke inkomenseffecten de bijdrage aan herstel heeft

Hierbij wordt gekeken naar 4 aspecten:

1. Effectiviteit: Wat is het effect op de dekkingsgraad?
2. Proportionaliteit: Weegt het effect op tegen de impact op de verschillende groepen?
3. Solidariteit: Zijn de bijdragen van verschillende groepen met elkaar in evenwicht?
4. Continuïteit: Wat zijn de gevolgen op langere termijn?

Het bestuur beseft dat de bovengenoemde inschatting van de bijdrage per groep indicatief is. Op individueel niveau kunnen de effecten afwijkend zijn. Het bestuur combineert de bovengenoemde inzichten met gebeurtenissen uit het verleden (bijvoorbeeld de ontwikkeling van de levensverwachting) om te komen tot een evenwichtige afweging van de belangen van alle belanghebbenden.

7. Communicatie

Het bestuur van het pensioenfonds vindt het van groot belang dat alle belanghebbenden op een volledige-, tijdige- en duidelijke wijze worden geïnformeerd over het financieel crisisplan en de maatregelen die worden ingezet tijdens een financiële crisis.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar:

- De communicatie over het financieel crisisplan
- De communicatie tijdens een financiële crisis
- Stappenplan crisiscommunicatie in een crisissituatie

a. De communicatie over het financieel crisisplan

Het bestuur van het pensioenfonds zal het financieel crisisplan actief met alle belanghebbenden delen middels de volgende communicatiemiddelen:

- UPO (deelnemers)
- Website (deelnemers, werkgevers, CAO-partijen, overige stakeholders)
- Werkgeversnieuwsbrief (werkgevers en CAO-partijen)

Het fonds communiceert over het crisisplan na elke belangrijke wijziging van het crisisplan. De eventuele teksten voor de verschillende communicatiemiddelen worden verzorgd door bestuursondersteuning, in samenwerking met de communicatiecommissie.

b. De communicatie tijdens een financiële crisis

Ondanks de inspanningen die het pensioenfonds levert, kan een financiële crisissituatie -zoals in dit financieel crisisplan omschreven- zomaar ontstaan of dreigen te ontstaan. Op dat moment is goede communicatie cruciaal. Dit protocol geeft een richtlijn hoe te handelen bij de in dit financieel crisisplan beschreven maatregelen. Op deze wijze kan beeldvorming worden beïnvloed en zal er duidelijkheid zijn bij belanghebbenden.

c. Stappenplan crisiscommunicatie in een crisissituatie

1. Signalering

Wanneer het bestuur, een medewerker van de vermogensbeheerder, de adviserend actuaris, de accountant, de beleggingsadviseur of een medewerker van de uitvoeringsorganisatie een probleem signaleert dat voldoet aan de kenmerken van de in dit financieel crisisplan omschreven financiële crisissituaties, dan moet dit zo snel mogelijk gemeld worden bij het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur beoordeelt de ernst van de situatie en stelt vast of er al dan niet sprake is van een financiële crisis.

Ook moet het bestuur waken voor een situatie met aanhoudende negatieve berichtgeving over het fonds. Ook in een dergelijke situatie kan het dagelijks bestuur ervoor kiezen om het crisisteam bijeen te roepen.

2. Besluitvorming in geval van urgente (crisis)situatie

Wanneer de situatie, naar mening van het dagelijks bestuur om (urgente) aandacht vraagt of als financiële crisissituatie is bestempeld, is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor het direct bijeenroepen van het crisisteam. Het crisisteam bestaat uit:

- Het dagelijks bestuur van het fonds
- Voorzitter van de communicatiecommissie
- Afvaardiging bestuursondersteuning.

Indien van het genoemde crisisteam één van de personen niet aanwezig kan zijn, dan treden in hun plaats:

Lid crisisteam	Vervanger
Voorzitter	Vice-voorzitter
Vice-voorzitter	Voorzitter
Voorzitter communicatiecommissie	Lid van de communicatiecommissie
Afvaardiging bestuursondersteuning	Ander teamlid bestuursondersteuning

Het dagelijks bestuur is leidend in een financiële crisissituatie. Het dagelijks bestuur stuurt bestuursondersteuning aan bij het organiseren van vergaderingen en verslaglegging. Het dagelijks bestuur krijgt waar nodig de beschikking over alle gewenste informatie vanuit de adviserend actuaris, de vermogensbeheerder en de uitvoeringsorganisatie. Het dagelijks bestuur zorgt er verder voor dat het voltallige bestuur op de hoogte blijft van het verloop van de crisis en de door het bestuur (eventueel gemandateerde) gekozen aanpak. Hiertoe kunnen de gebruikelijke communicatiemiddelen worden ingezet die gelden zoals: e-mail, telefoon en dergelijke.

3. In kaart brengen (crisis)situatie

De oorzaak en de omvang (ernst, groei) van de situatie en de urgentie van een eventuele oplossing of beheermaatregel(en) moeten zo snel mogelijk in kaart gebracht worden door het crisisteam. Zij kunnen daarbij hulp inschakelen van alle mogelijke afdelingen en functionarissen. Indien het crisisteam op welke moment dan ook over gegevens wenst te beschikken zullen de pensioenuitvoerder, de vermogensbeheerder en/of de adviserend actuaris alle daarvoor benodigde gegevens aanleveren.

4. Oplossing (crisis)situatie en besluitvorming bestuur inzake oplossingsrichting

Het crisisteam werkt op basis van oorzaak en omvang een aantal alternatieven uit welke worden voorgelegd aan het bestuur. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat hier (indien nodig) een extra bestuursvergadering voor uitgeschreven wordt.

Naar aanleiding van de door het crisisteam uitgewerkte alternatieven moet door het bestuur zo snel mogelijk worden vastgesteld welke stappen er genomen moeten worden om het probleem op te lossen. Het bestuur weegt daarbij de door het crisisteam uitgewerkte alternatieven af. De door het bestuur gekozen oplossingsrichting wordt direct uitgevoerd door het crisisteam zelf of de daarvoor aangewezen functionarissen. Desgewenst kan het bestuur besluiten om het

crisisteam een mandaat te verlenen voor het opstellen en uitwerken van een oplossingsrichting. Voor bestuursvergaderingen- en besluiten is artikel 8 van de statuten van het fonds van toepassing. In de statuten is onder meer, naast bepalingen omtrent het vereiste quorum, opgenomen dat een bijeenroeping voor de vergaderingen van het bestuur, behoudens in spoedeisende gevallen zulks ter beoordeling van de voorzitters, schriftelijk met een termijn van tenminste veertien dagen dient te geschieden. Indien het dagelijks bestuur besluit dat vanwege het spoedeisende karakter van de situatie een kortere bijeenroepingstermijn gerechtvaardigd is, zal zij op de eerst volgende op reguliere wijze bijeengeroepen vergadering hierover verantwoording afleggen aan het bestuur. Deze vergadering vindt plaats binnen één maand.

Daarnaast kan een besluit van het bestuur ook worden genomen door ondertekening door alle leden van het bestuur van een desbetreffend besluit. Dit betekent dat schriftelijke (per e-mail) voorlegging en daaruit volgend besluit kan worden genomen, mits alle bestuursleden met een akkoord reageren. Formele ondertekening door beide voorzitters kan bij een eerstvolgende bijeenkomst plaatsvinden.

5. Communicatie in geval van urgente (crisis)situatie

Het is zaak om de crisis zo snel mogelijk onder controle te krijgen en de rust te bewaren. Daarbij is het van belang dat het crisisteam zo snel mogelijk proactief communiceert over het probleem, de maatregelen die het fonds gaat nemen om dit op te lossen en de gevolgen voor de interne/directe belanghebbenden. Een ander aspect is het tegengaan van onjuiste beeldvorming. In geval van een financiële crisissituatie, waarbij sprake is van het korten van pensioenuitkeringen zullen de pensioengerechtigden en de actieve en gewezen deelnemers worden geïnformeerd.

Het crisisteam bepaalt welke communicatiemiddelen er intern en extern ingezet worden. Het is aan het dagelijks bestuur en het crisisteam hier een gedegen keuze in te maken. De eindverantwoordelijkheid voor de goedkeuring van de inhoud van de communicatie wordt gedragen door het bestuur, waarbij de communicatie richting deelnemers van het fonds verzorgd wordt door bestuursondersteuning in samenspraak met de communicatiecommissie en de communicatie met overige externe partijen door het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur zal in de eerstvolgende bestuursvergadering haar keuzes beargumenteren.

Als interne belanghebbenden beschouwen wij:

- Bestuur
- Raad van toezicht
- Verantwoordingsorgaan
- Betrokken medewerkers bij uitbestedingspartijen en adviseurs

Als extern belanghebbenden beschouwen wij:

- Actieve en inactieve deelnemers
- Pensioengerechtigden
- Werkgevers
- Cao-partijen

- Toezichthouders
- Media (op afstand)

Mogelijk in te zetten communicatiemiddelen:

- Berichtgeving via e-mail en/of intranet(ten)
- Berichtgeving op website (FAQ en nieuwsbericht)
- Nieuwsbrief
- Brief/overleg DNB
- Brief/overleg CAO-partijen
- Brief uitkeringsgerechtigden en deelnemers
- Brief werkgevers
- Speciaal telefoonnummer
- Bijeenkomst voor uitkeringsgerechtigden
- Persconferentie / persbericht

In de communicatie naar de interne belanghebbenden wordt gewezen op de mogelijkheid contact op te nemen met het Klant Contact Centrum (KCC) van de pensioenuitvoerder. Het KCC wordt voorzien van informatie om eventuele vragen adequaat en in één keer te beantwoorden.

6. Afronding

Zolang de financiële (crisis)situatie niet voorbij is, blijft het crisisteam intact. Het team blijft actie ondernemen om het probleem op te lossen en/of de negatieve gevolgen ervan onder controle te krijgen en de doelgroepen te informeren zoals geformuleerd in het voorafgaande punt. Pas als het bestuur op advies van het crisisteam vaststelt dat de situatie volledig onder controle is, vindt de afronding plaats. Alle betrokkenen worden geïnformeerd over de genomen maatregelen en de voorgenomen evaluatie.

7. Evaluatie

Het crisisteam evalueert pas als het team heeft vastgesteld dat de situatie volledig onder controle is. In deze evaluatie wordt gekeken naar:

- de leerpunten in het proces
- verbeteringen in het protocol.

Na afronding van de evaluatie wordt aan het bestuur gerapporteerd en wordt het crisisteam opgeheven.

8. Tot slot

Dit financieel crisisplan is door het bestuur vastgesteld op 15 december 2017 en vervangt hiermee eerdere versies van dit plan. Het financieel crisisplan maakt onderdeel uit van de ABTN. Het financieel crisisplan wordt jaarlijks bij de update van de ABTN op actualiteit beoordeeld en indien nodig aangepast.